



Beknopte geschiedenis  
van de kerk en de priorij  
van hunnegem.

---

Beknopte geschiedenis

van

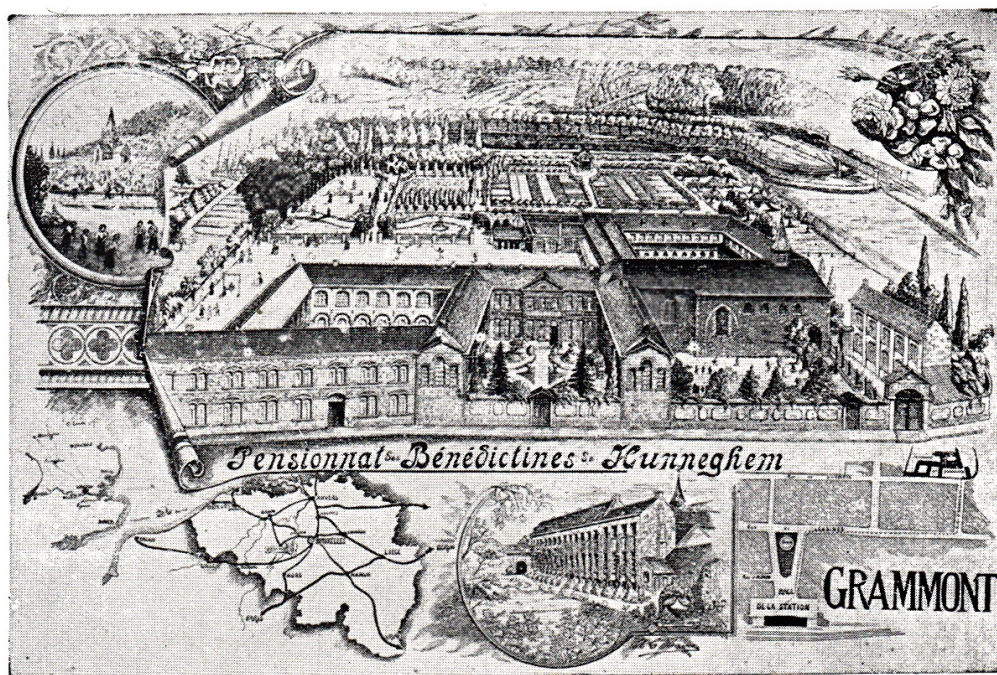
de kerk en de priorij

van

hunnegem.



In het zuid-oosten van Vlaanderen ligt er een stad bekend om haar krakelingenwerp, haar tonnekenbrand, haar lucifers, haar Oudenberg en niet in het minst om haar mattetaarten. Die stad wordt genoemd Geraardsbergen! En telkens wanneer een geschied- of heemkundige het verleden van deze stad wil doorvoren, moet hij nadenken en mijmeren over een plaats in het zuid-westelijk gedeelte van diezelfde stad gelegen namelijk Hunnegem. Ook de toerist die Geraardsbergen bezoekt en somtijds zelf de eenvoudige wandelaar, die reeds meermalen de straten van zijn geboortestad doorkruiste, blijft in bewondering staan voor die oude kerk van Hunnegem thans als het ware ingesloten door het klooster van de Eerwaarde Zusters Benedictinessen die in het begin van de XVII<sup>e</sup> eeuw naar hier zijn gekomen. Aan die zusters die steeds de opvoeding van de kinderen en de vrouwelijke jeugd behartigden, gaf de volksmond terecht de naam van « de Zusters van Hunnegem ».



In deze enkele bladzijden, zullen wij U handelen over de kerk van Hunnegem met zijn oud beeld « de Madonna van Hunnegem » en meteen ook over de Eerwaarde Zusters Benedictinessen van Hunnegem door een samenloop van omstandigheden als het ware met de geschiedenis van deze kerk vergroeid.

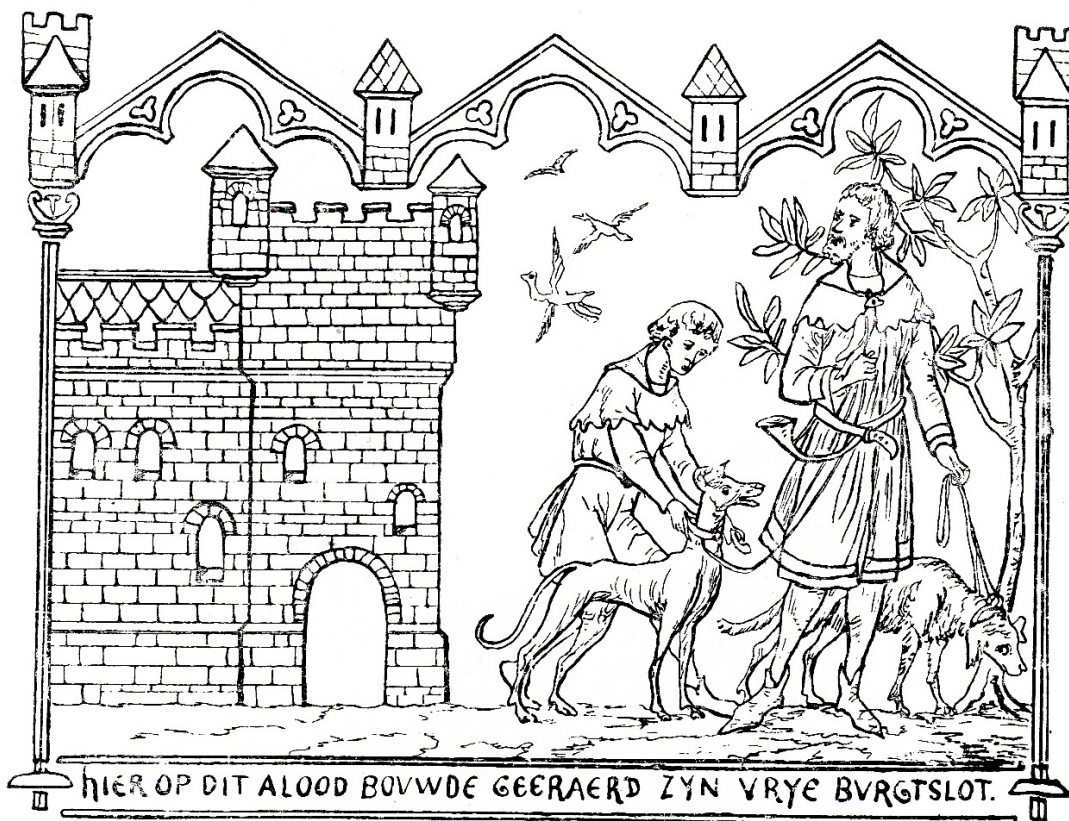
Als verantwoorde verklaring van de naam "Hunnegem" en meteen ook als vroegste geschiedenis ervan kunnen wij zeggen dat naar de letterlijke betekenis de naam naar alle waarschijnlijkheid betekent, de plaats bewoond door de afstammelingen van Huno, een frankisch hoofd. Er zou immers op de plaats waar thans kerk en klooster gebouwd zijn, in het begin van de VI<sup>e</sup> eeuw een nederzetting van landbouwers bestaan hebben met als hoofd een zekere Huno, een naam die nogal veelvuldig voorkwam; een eeuw later zou deze frankische nederzetting reeds



zijn gekerstend. Men mag aanvaarden dat reeds bij het begin van de VIII<sup>e</sup> eeuw voor deze groep mensen die zich daar had genesteld, een kerk in hout werd opgetrokken, die dan in de loop van de XI<sup>e</sup> eeuw door een stenen kerkgebouw werd vervangen.

Van dit stenen kerkgebouw, met als afmetingen 9 m. op 10 m., is nog een gedeelte bewaard gebleven. Een weinig later werd de kruisbeuk van deze oorspronkelijke kerk verlengd, werd er een dwarsbeuk aan toegevoegd alsook een toren op de viering.

Het is rond dit tijdstip dat Boudewijn, Graaf van Vlaanderen, besliste ter verdediging een burcht te bouwen aan de Dender. Om dit te verwezenlijken koopt hij het vrijgoed waarin Hunnegem gelegen was en dat als eigenaar had een zekere Geraard, waaraan de stad Geraardsbergen haar naam te danken heeft. Over de kerk van Hunnegem heerste nu als souverain de Graaf van Vlaanderen en als leenman de Heer van Boulaere.



In 1078 wil Gregorius VII gedaan maken met de misbruiken inzake het beheer van de inkomsten van kerkelijke goederen door leken. Hij verlangt dat de beneficiés zouden worden gegeven aan de geestelijkheid bedienaars van de kerk. Het feit dat in 1081 een klooster van Benedictijnen zich te Geraardsbergen kwam vestigen, was voor de opvolger van Boudewijn een geschikte gelegenheid om aan het verlangen van de Paus te voldoen. En nog hetzelfde jaar gaat de kerk met alle inkomsten

over aan de Benedictijnerabdij van Geraardsbergen aan wie de uitoefening van de pastorele rechten in deze kerk dan ook toekwam.

Omstreeks de jaren 1300 moet de kerk van Hunnegem opgehouden hebben parochiekerk te zijn en werden de bedienaars van deze kerk « kapelaans » : immers een andere kerk meer in het centrum van het huidige Geraardsbergen gelegen namelijk die van St Lucas, was meer aangewezen om de parochiekerk van de opkomende stad te worden.

De kerk van Hunnegem schijnt ook veel te hebben geleden onder de verwoesting van Lodewijk van Male in 1381. Na die datum werd de muur van de kerk ongeveer 1 m. verhoogd, werd een koor van ongeveer 16 m. bijgevoegd en vermoedelijk ook het grote venster aan de westerkant 5,30 m. hoog en 2 m. breed.



MONIALENKOOR.

We willen nog laten opmerken dat de patroonheiligen van de kerk van Hunnegem zijn : de H. Amandus en de H. Vedastus. Ofschoon de twee voornoemde heiligen de patroonheiligen zijn,

toch is het klaar bewezen dat vanaf oudsher, zeker vanaf 1450 in de kerk van Hunnegem de Moeder Gods vereerd werd onder de titel van O. L. Vrouw van Hunnegem; zo bv. geeft de vier-  
schare van Sinaai en Belsele-Waes als straf «'ene bedevaert van Onser Vrouwe van Hunnegem en van Sente Adrioen te Gheerontsberge». Het is dat oorspronkelijk eenvoudig en door het volk miraculeus beeld van O.L.V. van Hunnegem genoemd, dat op het einde van de XVI<sup>e</sup> eeuw door de geuzen vernietigd werd en vervangen werd door het huidige beeld van O. L. Vrouw. Het is een beeld van 42 cm. hoog en waarvan de rug niet gebeeldhouwd is. Alles laat veronderstellen dat het een overblijfsel is van een door de geuzen verwoest altaarretabel.



In het begin van de XVII<sup>e</sup> eeuw nu, begint een reeks zonderlinge gebeurtenissen die zullen eindigen met de stichting van Benedictinessen in Hunnegem. In 1613 was de abt van Sint

Adriaan, Dom Vincq, ziek geworden. De overste van Baupré, een Cisterciënserabdij te Grimmingen dicht bij Geraardsbergen gevestigd, zendt als ziekenoppaster een zekere Zuster Suzanne Bristel, een bekwame verpleegster maar meteen ook iemand die streefde naar grotere volmaaktheid. Zij verlangt naar een strenger kloosterleven, naar strengere regeltucht. Het is voorzeker tijdens een van haar bezoeken aan de kapel van Hunnegem dat in haar geest de gedachte is opgekomen op deze plaats een klooster van hervormde zusters te zien oprijzen. Het scheen haar dan tenslotte toch dat ze nooit deze droom zou verwezenlijkt zien, aangezien ze niettegenstaande alles, in mei 1623 binnentreedt bij de Zusters van St André te Doornik die zopas slotzusters waren geworden en de regel van de H. Augustinus hadden aangenomen. Toevallig ontmoet ze haar nicht Mevrouw Claire de la Vacquerie van Atrecht (Arras) en vertrouwt haar het verlangen toe in Hunnegem een gereformeerd klooster te willen oprichten; zij bedoelde een klooster in de zin van dat van Atrecht opgericht sedert 1612. Mevr. Claire de la Vacquerie staat zeer weigerig tegenover de plannen van haar nicht Zuster Suzanne. Deze zuster schrijft een brief naar de Abt van Sint Adriaan die ze begrijpelijk zeer goed kent. In zijn antwoord verzekert Dom Vincq « alle medewerking ». Van zodra de inhoud van dit schrijven bekend is aan Mevrouw de la Vacquerie — overigens een zeer vrome dame — verandert haar houding totaal. Zij komt samen met haar biechtvader Basilius Cavrois, Karmeliet, op 1 september 1623 in de Abdij van St Adriaan aan. En reeds enkele dagen later, op 8 september was de stichting beslist en konden ze beiden met gerust gemoed en zeer tevreden de terugweg naar Atrecht aanvangen. Enkele moeilijkheden zouden echter nog moeten worden uit de weg geruimd; zo b.v. het schenken van de kapel van Hunnegem door de Abdij van St Adriaan aan de Zusters Benedictinessen, de middelen zoeken om het bouwen van het klooster te bekostigen, het goedkeuren van deze plannen en overeenkomsten door het stadsbestuur van Geraardsbergen enz.. Ofschoon Dom Vincq ondertussen reeds abt was geworden van St Denijs, bemoeide hij zich nog gedurende enkele dagen speciaal met het uitwerken van de plannen van de stichting van het klooster. Hij hielp Mevrouw Claire de la Vacquerie bij het in orde brengen van de voorlopige verblijfplaats voor de Zusters. Deze voorlopige verblijfplaats werd genoemd « In de haan » en we mogen met reden hieruit afleiden



dat het een hotel of iets dergelijks was. En zo gebeurde het dat op 20 september 's avonds te Geraardsbergen aankwamen twee Zusters Benedictinessen uit het Klooster van Atrecht met name Sœur Anne de la Croix en Sœur Madeleine de St Maurice vergezeld van nog enkele andere personen. Het klooster van Atrecht was door het klooster van Douai gesticht en het was voorzeker de overste en stichteres van Douai, Florence de Wercquigneul, die hen beiden had aangeduid. 's Anderendaags op 21 september 1624 op het feest van de H. Mattheus werd er in de kerk van Hunnegem een pontificale mis opgedragen.



*Schilderij van Florence de Wercquigneul  
bewaard te Hunnegem*

Op het einde van hetzelfde jaar 1624 werd de eerste steen gelegd van de kloostergebouwen maar ook de kerk diende aan slotzusters te worden aangepast. Het achterste gedeelte van de kerk werd tot een koor omvormd en met een tralie werd het gedeelte, aan de gelovigen voorbehouden, afgesloten. Daar de

hoofdingang aan de westkant aldus was afgeschaft werd een voorportaal gebouwd in de hoek gevormd door het schip der kerk en de linkerzijbeuk.

In de loop van de XVII<sup>e</sup> eeuw werd omwille van bouwvalligheid van het kerkgebouw de toren verwijderd en meteen ook de dwarsbeuk.



*Muurschildering boven het altaar :  
Anne Scudamore biedt haar staf aan O.L.Vrouw.*

Vooraleer wij verder gaan, geachte lezer, willen wij nog een woord zeggen over de hervormster Florence de Wercquigneul en over de twee zusters uit het Klooster van Atrecht (Arras), stichters van « Paix Notre-Dame de Hunnegem ». Florence de Wercquigneul is een persoon van uitzonderlijke waarde voor wie de Voorzienigheid een grote taak had weggelegd. Ze werd geboren op 24 januari 1559 in Artesië als de oudste of een van de oudste van elf kinderen. Vader en moeder behoorden tot de

adel. Eerst aanvaard als kanonikes van Moustier-sur-Sambre — men moet zulks zien bij het licht van die tijd — treedt zij binnen op 24-jarige ouderdom in het Klooster der Cisterciënsers van Flines. Ze is een zeer voorbeeldige novice, heeft invloed op iedereen zelfs op haar novicemeesteres; ze vindt dat in het klooster de regeltucht op verre na niet beoefend wordt zoals het behoort en samen met enkele andere zusters streeft ze binnen het klooster bewust en openlijk naar grotere volmaaktheid. Zij zijn het die op 17 november 1604 het Klooster van Douai stichten. Zij volgen niet meer de regel van Bernardus doch wel die van Benedictus van Cassia. Dank zij deze bevoorrechte ziel of dank zij hare tussenkomst werden vele kloosters van Gereformeerde Benedictinessen gesticht, zo o.m. te Atrecht, Namen, Brugge enz. Atrecht zelf stichtte Hunnegem.

Sœur Anne de la Croix, in de wereld Anne Scudamore, stamde af uit een voorname engelse christelijke familie. Zij had vele persoonlijke kwaliteiten, sprak en schreef zonder fout engels, frans en ook latijn. Ze werd de eerste Priorin van het Klooster « Paix Notre-Dame » te Geraardsbergen. Dit klooster werd zo genoemd in navolging van het Klooster van Douai. Zij koos niet de titel van Abdis maar in navolging van de Priorin van Atrecht verkoos zij O. L. Vrouw tot Eeuwige Abdis van het Klooster en stelde zich tevreden met de naam van Priorin.

Over Sœur Marie-Madeleine, uit Atrecht afkomstig, medestichteresses van Hunnegem kunnen wij enkel zeggen dat zij ook een voorbeeldige kloosterzuster was aangezien zij tot Priorin werd gekozen na de dood van Anne Scudamore.

De verdere politiek omwentelingen verplichtten de Zusters van Hunnegem herhaaldelijk Geraardsbergen te verlaten en in een andere stad een toevlucht te zoeken, zo o.m. in januari 1659 te Dendermonde waar zij een school openden. Toen een jaar later de tijden rustiger waren keerden de Eerw. Zusters naar Hunnegem terug. Vier zusters uit Hunnegem bleven in Dendermonde en werden de stichteressen van een nieuw klooster dat einde 1661 werd begonnen.

Nog vele onweerswolken dreigden boven het Klooster van Hunnegem tot het einde van de XVIII<sup>e</sup> eeuw. De Hervormingen van Jozef II en de toepassing in België der Decreten van de

Franse Revolutie zijn wel de ergste. Zo worden op Driekoningen 1797 de Eerw. Zusters uit het Klooster van Hunnegem verbannen en wordt kerk en kloostergebouw te koop gesteld als « bien national ». Op 28 maart 1799 koopt J. Odeyn uit Gent kerk, klooster, hof en boomgaard van Hunnegem voor 60.000 ponden. Hij was de tussenpersoon voor Pieter-Frans Van Hoorde een voor-aanstaand katholiek ingezetene van de stad Geraardsbergen. Deze had alles aangekocht in de hoop dit alles in betere tijden aan de eigenaars terug te geven. Bij deze omstandigheid heeft de Voorzienigheid klaarblijkelijk de Zusters Benedictinessen geholpen hun klooster in stand te houden. Hoe weinig in feite de som ook was die dhr Van Hoorde betaald had, toch waren de Zusters niet in staat de som terug te betalen. Nu verbleven er in die tijd in de omstreken van Geraardsbergen Zusters Monialen uit het afgeschafte Benedictinessenklooster van Ghislenghien.



*Moeder Veranneman op haar sterfbed.*

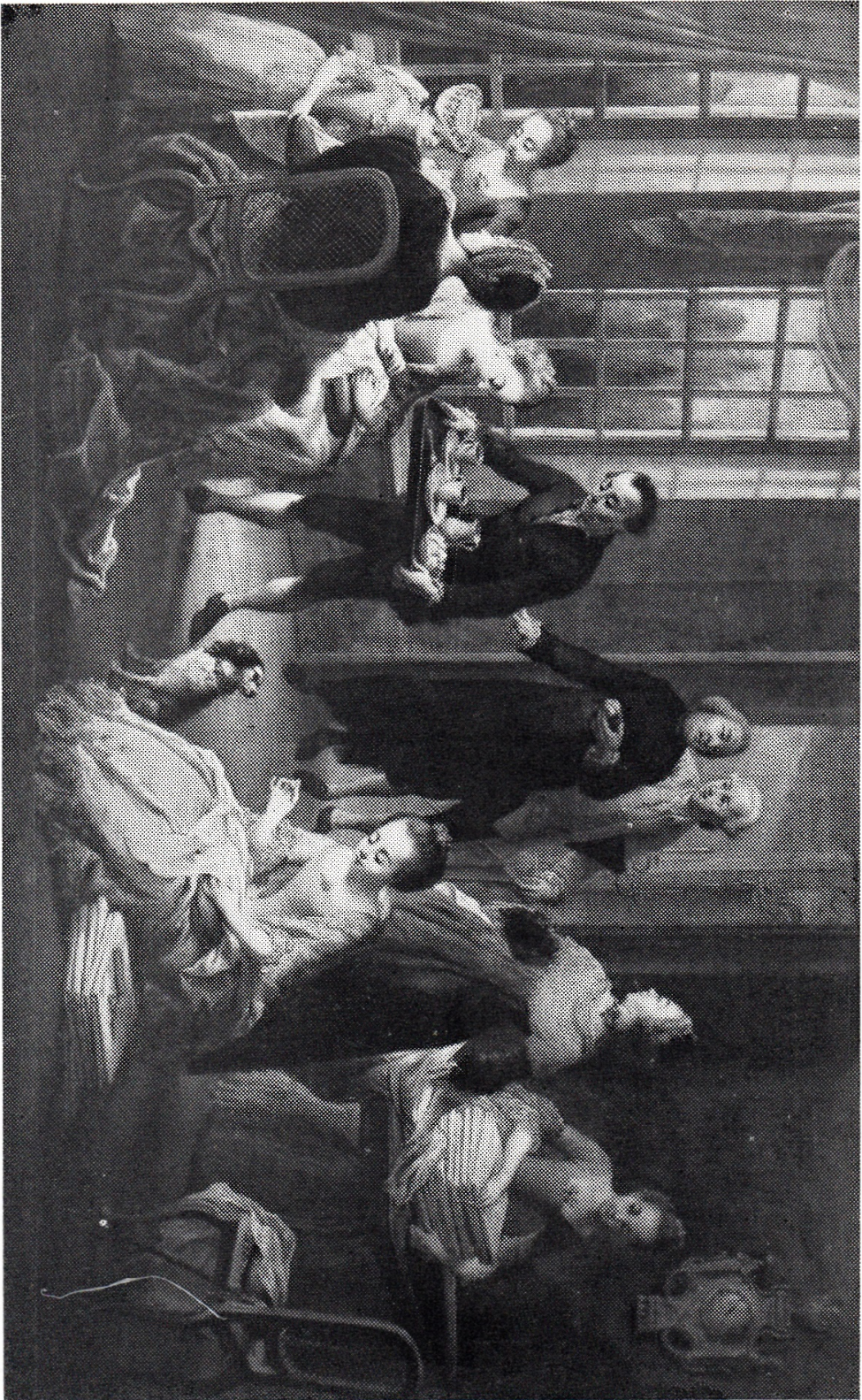
Tussen dit klooster en Hunnegem bestond er reeds een eeuwen-oude vriendschap! Nadat Mère Veranneman uit het Klooster van Ghislenghien inzag dat zij haar eigen klooster niet meer zou kunnen herinrichten daar o.m. het aantal overgebleven Mo-

nialen te klein was, dacht zij er meer dan ooit aan Hunnegem uit de geestelijke puinen van de Franse Revolutie te zien herrijzen. Mère Veranneman en Zuster de Lauzières de Themines zouden een gedeelte van hun persoonlijk bezit gebruiken en het klooster aankopen. Op 9 april 1816 verkocht dhr Van Hoorde het Klooster aan de Eerw. Zusters van Hunnegem en op 7 mei werd er reeds een overste gekozen. Enkele dagen later kwamen Mère Veranneman en de vroegere kloosterzusters van Ghislenghien vragen om aangenomen te worden in het Klooster van Hunnegem.



In 1887 heeft men volgens de plannen van Louis Bert de l'Arbre het koor van de zusters dat achteraan in de kerk was aangebracht verplaatst naar een nieuw-gothische kapel rechts van het hoofdaltaar. Al was op zuiver architectonisch gebied ten opzichte van de oude Kerk van Hunnegem deze verandering een vandalisme te meer, toch was het voor de Zusters Benedictinessen een zeer gelukkig initiatief.





*\*Liefdadigheidsvereniging in het Hotel Veranneman te Brugge\* door Jan Garremyn - Stadhuis Brugge.*

Dezelfde Louis Bert heeft de kerk alsook het nieuwe koor prachtig geschilderd en versierd o.m. met taferelen uit het leven van de H. Benedictus en uit het ontstaan van de kerk van Hunnegem.

We zouden nog kunnen gesproken hebben over het kloosterleven zelf van de Gereformeerde Benedictinessen van Hunnegem, over de geschiedenis van het onderwijs en het Pensionnaat dat zeker reeds bestond vóór 1671 en dat sedert september 1959 ook het onderwijs in de latijnse taal omvat. Wij zouden nog meer bepaald enkele interessante détails hebben kunnen geven over de lessen in borduren en kantwerk zoals ze gegeven werden in Hunnegem vóór de Franse Revolutie. Ook de inventaris van alle kunstwerken zoals boeken, zilverwerk, schilderijen enz... hebben wij terzijde gelaten met opzet. Wij hebben hier in dit artikel slechts getracht — we zegden het trouwens in het begin van deze uiteenzetting — in hoofdlijnen de geschiedenis te schetsen van de Kerk van Hunnegem en meteen ook van de Priorij « Paix Notre-Dame » van de Gereformeerde Benedictinessen van Hunnegem. Hiervoor maakten wij gebruik o.m. van het werk van E. P. De Meulemeester « Le Prieuré des Bénédictines de Hunnegem à Grammont ».

Dit artikel is ook bedoeld als een daad van eerbied niet enkel ten opzichte van Dame Florence de Werquigneul die juist 400 jaar geleden geboren werd maar ook ten opzichte van allen, Zusters, onderwijzeressen en leken die in het verleden ijverden voor het welzijn van Hunnegem of het thans nog doen. Voor de Oud-leerlingen moge dit zijn als een zoete herinnering, voor de huidige leerlingen misschien als een nadere kennismaking met de plaats en het klooster waar zij onderwijs genieten. Moge het dan ook een stille wekroep zijn voor U, meisje, Kajotster, Chiro-meisje of wie ook die het goed meent met Christus. Gedenk gij dan het woord van Christus, zoals de Eerw. Zusters van Hunnegem het elke morgen biddend zingen: "Hodie si vocem Ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra" — « Zo ge heden Gods stemme hoort wilt dan uw hart niet verstommen »...

A. J.



# « HUNNEGEM »

DE VRIJE MIDDELBARE MEISJESSCHOOL  
VAN DE ZUSTERS BENEDICTINESSEN  
te GERAARDSBERGEN sedert 1624  
ONDER TOEZICHT VAN BISDOM EN STAAT.

---

---

VOORNAME OPVOEDING :

Hunnegems eerste bekommernis.

DEGELIJK ONDERWIJS :

Officieel aanvaarde getuigschriften.

RAADPLEEG ONZE OUD-LEERLINGEN !

- :: VRIJE GESUBSIDIEERDE LAGERE SCHOOL EN KINTERTUIN.
- :: MODERNE HUMANIORA, lagere cyclus.
- :: OUDE HUMANIORA, Grieks-Latijnse Afdeling, lagere cyclus.

Internaat - Half-internaat - Externaat

Tel. 412.02

**KOSTELOOS ONDERWIJS.**

0  
Drukkerij  
A. WEVERBERGH  
Galmaarden.